Seja širjega sosveta.

Po kratki debati se sklene, da se vrši seja širjega sosveta UJU — poverjeništvo Ljubljana dne 2. februarja 1927 v Celju. Sestavi se dnevni red, ki ga priobčimo pravočasno.

Samostojni predlogi in nasveti.

1. Prosvetno upravo pozivamo v interesu šolstva in učiteljstva, da čimprej zasede že več mesecev izpraznjeno mesto sreskega šolskega referenta v Murski Soboti.

2. Sprejme se izjava o stališču ožjega sosveta napram drugim organizacijam. Izjavo priobči »Učit. Tovariš«. (Glej št. 21.!)

3. Šole v Prekmurju ne dobe nobenega kredita za razna popravila. Zastopniku tamošnjega okrožja se naroča, da opiše dejanski položaj in pošlje dopis poverjeništvu, ki naj ga odstopi pristojni oblasti.

4. Vsi člani ožjega sosveta dobe za časa seje enake dnevnice. Pri vožnji se računajo le faktični izdatki, na železnici pa III. razred.

5. Seje ožjega sosveta se bodo vršile odslej ob sredah popoldne.

Ko pooblaste člani ožjega sosveta vodstvo poverjeništva, da reši nekatere važne prošnje in želje članstva samo in ker ni bilo več predlogov, zaključi poverjenik sejo ob 21. uri 5 minut.

UJU — **poverjeništvo Ljubljana,** dne 9. januarja 1927.

Andr. Skulj, poverj. **Jos. Kobal,** tajnik.

Splošne vesti.

— **Novi učni načrti so zopet v finančnem zakonu** za leto 1927./28., ki ima stopiti z aprilom 1927 v veljavo. — Finančni zakon vsebuje tudi nefinančne odredbe za poedina ministrstva. Tako se n. pr. pooblašča minister prosvete, da uvede enotni učni program v vseh šolah.

— **V čem pooblašča novi finančni zakon za leto 1927./28. ministra prosvete?** Minister prosvete se pooblašča, da otvori v Beogradu višjo trgovsko šolo ter višjo pedagoško šolo v Zagrebu in v Beogradu. Minister prosvete sme v sporazumu s finančnim ministrom odobriti uporabo viška preko predvidenih dohodkov narodnih gledališč v Beogradu. Zagrebu in v Ljubljani za izdatke, od katerih zavisi povečanje dohodkov. — **Premestitev učiteljev in učiteljic na podlagi razpisa se smatra kot premestitev na prošnjo. Za selitev v tem slučaju ne pripadajo potni in selitveni stroški iz državne blagajne.**

— **Katere dobrote obeta novi finančni zakon državnim uradnikom?** Na uradniško vprašanje se nanašajo razni členi finančnega zakona. Člen 13. pravi: Z novimi zakoni se ne morejo ustvariti novi uradniški položaji in mesta in se ista ne smejo zasesti, dokler se ne določijo krediti. Člen 56.: Začasno izplačani predujmi državnim uradnikom in uslužbencem za januar, februar, marc in april 1924 na račun prejemkov po uradniškem zakonu iz leta 1923. se morajo definitivno črtati. Člen 76. odreja davčne dolžnosti državnih uradnikov, oficirjev, uslužbencev in upokojencev, razun telesnih delavcev. Vsi ti bodo plačevali dosedanje davke. Državna davčna šola v Beogradu kot organ ministrstva financ je povišana v državno srednjo šolo. Člen 181. določa, da imajo državni uslužbenci meščanskega reda, ki na dan 1. decembra 1925 še niso imeli 10 let službe, pravico na osebno pokojnino šele po 15 službenih letih, za kar se jim prizna pokojnina v višini 60%, za vsakega nadaljnjega pol leta pa po 1%. Polna pokojnina pripada šele po 35 letih. Člen 174. Upokojitev državnih uradnikov glavnih skupin je mogoča samo po predhodnem pristanku ministra financ.

— **Ferijalne kolonije za deco.** Ministrstvo prosvete je odločilo, da morajo biti vse ferijalne kolonije za deco ločene po spolu.

— **Zidanje okrevališč za slabotno deco ob morju in v gorskih krajih.** Ministrstvo prosvete je dovolilo Podmladku Rdečega križa, da sme nabirati prispevke v gornjo svrho, kjer je organiziran po šolah.

— **Nošnja knjig v ročnih torbah.** Šolski zdravniki so pričeli delovati na to, da se prepove šolski mladini nošnja knjig v ročnih torbah, ker je to škodljivo zdravju in pospešuje število otrok s skrivljeno hrbtenico.

— **Praznovanje državnih praznikov.** Veliki župan ljubljanske oblasti je odredil, da se ne poje himna »Bože pravde« pri šolskih mašah v cerkvi, razen v sporazumu s cerkveno oblastjo. Ako se himna ne poje pri šolski maši, naj se poje po službi božji v šolskem prostoru, kjer se vrši šolska slavnost.

— **Kulturno delovanje učiteljstva izven šole.** Ministrstvo prosvete je izdalo odlok, v katerem se pritožuje, da učiteljstvo premalo deluje izven šole. Odlok pravi: Učitelji in učiteljice se pozivajo, da svoj prosti čas posvetijo delu na kulturnem dviganju naroda, v prvi vrsti v selih in se s tem oddolže svoji domovini. Šolski nadzorniki naj dajo direktivo za to delo med širokimi masami. Oni morajo prednjačiti v tem delu in dostavljati spisek vseh učiteljev in učiteljic, ki se odlikujejo v tem, **kakor tudi onih, ki ne bodo hoteli delovati v tem pogledu.** — Iz tega odloka je razvidno, kako nujno bi bilo potrebno zbrati statistiko našega dela izven šole. S policijskim sistemom, kakor ga uvaja odlok ob koncu, pa se ne vzbuja učiteljstva in je ta sistem — sramoten!

— **Ureditev vojaške obveznosti za državne uradnike.** Po čl. 47. zakona o ustroju vojske ne more biti nihče drž. uradnik, ki ni odslužil kadrskega roka, izvzemši, če je začasno ali stalno oproščen vojaške obveze. V večih slučajih je bilo ugotovljeno, da se je to določilo prezrlo. Zato je vojni minister zaprosil prosvetno ministrstvo, da točno ugotovi v svojem resoru, kateri uradniki še niso uredili svoje vojaške obveznosti in jih napoti do tega, v bodoče pa da ne sprejema nikogar v službo, ki se ne izkaže s tozadevnimi dokumenti.

— **V Mariborski oblasti** se uvajajo na prosvetnem polju že nekaj časa slučaji, ki vzbujajo med učiteljstvom mnogo nevolje. Važna — tudi upraviteljska mesta — se oddajajo brez razpisa, ugodna mesta se zasedejo preje, predno so prosta, pri razpisu nekaterih — seveda ugodnih mest — je opažati nenavadno hitrico, med tem, ko druga lahko čakajo ne samo mesece, ampak celo leto in še več. Murska Sobota čaka že pol leta na sres. prosv. referenta itd. Da si je ravno mariborska prosvetna uprava na glasu, da hoče spraviti vsako zadevo pod svoj §, vendar so vedno bolj pogosti slučaji, ki nasprotujejo celi vrsti §§ in navadnemu tolmačenju njihove uporabe. V kratkem hočemo natančneje osvetliti nekaj prav kričečih slučajev. Če jih je zagrešil Beograd, bo dal on odgovor; ako jih je pa zagrešil Maribor, naj pa ta nosi posledice.

— **Ministrstvo prosvete** je odobrilo z odlokom 28. 12. 1926 ONBr. 45.877 na osnovi mišljenja glavnega prosv. saveta S. Br. 744/26 in vsled mišljenja **»Umetniškega odd. min. prosvete«** U. Br. 2422/26 državni grb, katerega je izdal Učit. dom v Mariboru, ker odgovarja ta grb po svoji izdelavi, kakor tudi po svoji ceni vsem zahtevam. — Naj bi ne bilo pri nas ne razreda in ne šole, kjer bi se pogrešalo to učilo z opisom, ker je obenem pravi okras vsake učilnice in pisarne!

— **Učit. dom v Mariboru** je na svoji širši seji 6. t. m. ugotovil razmeroma lep gmoten napredek v l. 1926. Sedaj ima nad 300.000 Din premoženja. To je vsekakor razveseljiv uspeh tekom 4 let. Ta uspeh bi bil pa lahko še mnogo večji, ako bi se vsa društva in vsi posamezniki zavedali v polni meri važnosti te institucije ter bi jo podpirali ne samo z redno in polno članarino, ampak pred vsem s širjenjem publikacij UD. Podrobno poročilo se bode podalo na obč. zboru dne 6. III. t. l. Med drugim se je temeljito razmotrivalo vprašanje članarine ter prišlo do zaključka, da naj se izdatno zniža ter na ta način omogoči pristop slehernemu učitelju-ici. Seveda določa članarino končno obč. zbor. Zato naj društva o tem razmišljajo, da pridejo njihovi zastopniki na obč. zbor s konkretnimi in izvedljivimi predlogi.

— **Zakon o univerzah.** V prosvetnem ministrstvu je izdelan nov osnutek zakona o univerzah. Osnutek je pregledala in odobrila strokovna komisija tako, da pride v doglednem času pred Narodno skupščino. Z novim zakonom dobe naše univerze širšo avtonomijo osobito v personalnih zadevah. Tako bo moral n. pr. prosvetni minister po novem zakonu tekom osmih dni odobriti volitve novih profesorjev, ako jih pa ne bo odobril, bo moral tekom enega meseca odgovoriti univerzitetnemu svetu, zakaj je volitve zavrnil.

— **Protialkoholna čitanka.** »Brezalkoholna Produkcija« v Ljubljani, Poljanski nasip 10 pripravlja protialkoholno čitanko ter prosi vse vzgojitelje-ice, da ji čimpreje sporoče ev. nasvete oz. predloge, da bo čitanka v vsakem oziru popolna. Vsak nasvet je dobrodošel! Prosimo naše člane-ice, da se tej prošnji odzovejo, ker je tudi v interesu našega stanu, da se protialkoholna akcija čimpreje postavi na enotne temelje!

— **Odlikovanje šolskega nadzornika v g. Fr. Karbaša v Ljutomeru** z redom sv. Save se je vršilo 17. decembra minulega leta na željo odlikovanca v skromnem obsegu, in sicer v navzočnosti uradništva in zastopnikov oblastev na glavarstvu. Sreski poglavar g. dr. Hubad je izročil odlikovancu red s pomembnim lepim nagovorom, naglašujoč zasluge, ki si jih je stekel g. nadzornik kot kulturni delavec in kot šolnik. Najiskrenejše čestitke z željo, naj nosi najvišje odlikovanje še mnogo let! — **Učiteljstvo ljutomerskega sreza.**

— **Odlikovanje tov. M. Kanteta, sres. šol. ref. v pok.** Dne 20. dec. pr. l. se je izvršilo pred občnim zbor. kamniškega učit. društva odlikovanje zaslužnega šolnika g. Matka Kanteta. Od vseh strani je prihitelo učiteljstvo, da prisostvuje odlikovanju moža, ki ga pozna kot izbornega šolnika in odkritega tovariša. Prišli so tem raje, ker je bilo to odlikovanje res zasluženo. Odlikovanec je vse svoje moči posvetil prosveti naroda, njemu je bila vedno prva in glavna skrb povzdigniti in širiti šolstvo v okrajih, kjer je služboval. G. sreski poglavar dr. Ogrin je nagovoril slavljenca in nam je v kratkih in jedrnatih besedah orisal njegovo plodonosno delo za šolo, ki ga je izvršil odlikovanec tekom svojega službovanja kot ljudski in vadniški učitelj, šolski vodja in šolski nadzornik za sežanski, ljubljanski in kamniški okraj. Lepo število krasnih šolskih poslopij se je na njegovo pobudo dvignilo v sežanskem okraju. Tamkajšnje ljudstvo se ga še danes s hvaležnostjo spominja. — Nato mu je pripel na prsi visoko odlikovanje — red sv. Save IV. vrste. Slavljencu so čestitali dr. Vidic, kot zastopnik vel. župana, dekan Lavrenčič imenom cerkve, dr. Karba v imenu mesta Kamnik, sreski referent tov. M. Pretner, poverj. tov. Skulj, v imenu zbranega učiteljstva pa tov. predsednik Petrovec. Očividno ginjen se je odlikovanec zahvalil Nj. Vel. kralju za visoko odlikovanje in pozval navzoče, da Mu zakličejo trikratni »Živijo«. Nato se je zahvalil tudi vsem ostalim govornikom za prisrčne čestitke.

— **Dovolite mi opombo k načrtu šolskega zakona.** Za šole (tudi meščanske) mora biti točno navedeno, kdo je dolžan plačevati šolskega slugo. Nekje je po svojem umrlem možu prevzela čiščenje mestnih šol njegova vdova. Od septembra 1926 naprej ne dobiva plače — a opravlja dalje svoje delo, ker se boji, da ne bi izgubila službe popolnoma. Občina se izgovarja na neko državno podporo, katere ne dobi. Na vse to je treba misliti pri izdelavi zakona.

— **Dne 26. decembra 1926** se je v Žetalih poročil tov. Tine Frecè, učitelj pri Dev. Mar. v Polju, s tov. Justo Sotošek-ovo, učiteljico na Pilštanju. Kot priči sta bila g. Leopold Filipič in g. Franc Svenšek, oba trgovca in posestnika v Žetalah. — Mlademu učiteljskemu paru — čestitamo.

— **Ne bo treba več prošenj za povišico osnovne plače.** Opozarjamo na najnovejši postopek glede povišic v osnovni plači, ki ga priobčujemo v »Učiteljskem pravniku«.

— **Nova šola — delavna šola.** Zanimiva razmotrivanja v tem oziru so v današnjem podlistku.

—**Ves zaslužek** gospodarske akcije Učit. konvikta se nahaja v neplačanih zastankih. Nujno prosimo, da šol. vodstva poskrbe poravnavo računov za dobavljene šolske lekarne (s poštnino 40 Din) in Kosmosova učila.

— **Šolskih lekarn** Učit. konvikta je bilo razprodanih 188. (Kje so ostale šole?)

— **Kmečke hiše** komendske občine so ozaljšane z zemljevidi Gorenjske ravnine, založenimi pri Učit. Konviktu. Vsa čast g. tovarišu Vugi. Ostali tisoči čakajo posnemalcev.

— **Veliko izgubo na denarju in zdravju** pomeni uživanje prave kave. Ne samo, da nima kava nič redilnega v sebi, uničuje celo organizem. Vse to je treba še drago plačati. Da popravijo vsaj nekoliko izgubo pridevajo gospodinje pravi kavi žitno kavo. S tem je zmanjšan izdatek, hranilna vrednost pijače je pa povečana. Razumne matere gredo še dalje: predvsem otrokom ne kuhajo nič prave kave, in spretna kuharica zna prepričati celo odrastle, da je mogoče tudi iz same žitne kave pripraviti okusen zajutrek. Ni pa vseeno kakšno žitno kavo uporabljamo. Kakor ni vseeno, če so čevlji iz telečjega, kozjega ali konjskega usnja in tudi ne, če je kruh pšeničen, ržen ali ječmenov, prav tako je razlika med žitnimi kavami. Kdor bo vse to premislil, se bo odločil samo za rženo kavo, ker ima največ hranilnosti. Izbral bo rženo ŽIKO, ker je baš ŽIKA preparirana po posebnem tehničnem postopku tako, da je mogoče s kuhanjem izločiti iz nje prav vse hranilne vrednote. Pazite zato pri nakupu na znamko ŽIKA.

Boj za svobodo in neodvisnost učiteljskega stanu.

—e **Iskra stanovske zavesti.** Kjer so v organizaciji zajedljivi in patentirani partizani, posebno pa, kjer je vodstvo v njihovih rokah, organizacija nima pogojev za napredek kakor tudi ne za uspešen razvoj. Nesamostojnost je vir največjega nazadnjaštva in zastoja. Politični vodje servirajo svojim ljudem le demagogijo in ti jih slepo ubogajo, namesto da bi odpirali oči za lastno stanovsko človečnost, da bi člani videli, od kod prihaja vse zlo današnjega dne. Zato se ne razburjamo nad razjedinstvom, kateremu bo čas strog sodnik in likvidator učiteljskega desidentizma. — **P. J.**

—e **Žarek k stanovski ljubezni.** Mi smo krenili na pot, da zberemo v svojem krogu ljudi, ki so nam stanovsko enakopravni. Z njimi hočemo stvoriti borbene enotne vrste. Vi zbirate ljudi, ki imajo ideologijo sorodno vaši, da razdvajate enotne vrste. Z njimi hočete vdano hlapčevati političnim strankam ter tako iz njih stvoriti vrste partizanov in nesamostojnih ljudi. Mi nismo za tak način borbe, mi hočemo pokazati v svoji borbi, da so naše metode boljše, naše ideje zdravejše in sodobnejše, naša ideologija realnejša, kulturnejša, socialnejša in humana. Boreč se za boljšo in poštenejšo pravico, za pravico dela, vidimo pri vas le borbo za pravico protekcije in pritiskanja kljuk za izrabljanje politične konjunkture in pravico klonjenih tilnikov. S tem programom ste si zadali sami smrt še pred početkom svojega življenja. — **P. J.**

—e **Pogled v bodočnost.** Ustvarjamo stržen, okoli katerega se zbira učiteljstvo, ki se mu gnusijo vsa nasilja, podlost in nemoralnost današnjikov in jutrajšnjikov. Združujemo one, ki vedo, da je treba v našem preporodu korenite spremembe v socialnem in kulturno-političnem pogledu in mišljenju učiteljstva. Ne konkuriramo z onimi, ki niso naše ideologije in hočejo korakati še nadalje ob bergljah strankarskih ideologij. Ne bojimo se nobene konkurence in idejne borbe, ker delamo v dobro vseh in vsakega učitelja. Ko se obračamo do učiteljev, ne vprašujemo jih, v kateri stranki so opredeljeni, temveč kakšne so njihove stanovske vrednote in kulturno-prosvetne potrebe ter jim svetujemo sredstva, ki bi pripomogla do ustvaritve njih hrepenenja. Drugače rečeno: Mi odpiramo oči in budimo zavest med učiteljstvom, da vidi, odkod prihaja zlo in da spozna svoje sovražnike. Mi vzbujamo pravo stanovsko zavest. In v tem je del naše borbe: odkrivanje istine! Mi smo izbrali najtežjo pot, ali zato najsigurnejšo in najlepšo. Ta pot plaši samo utrujene invalide stanovske zavesti, a privlači prave, sveže in hrabre bojevnike na branik stanu. Zato je le pomilovati one invalide, ki so šli razedinstvu stanù v objem. — **P. J.**

—e **Invalide ali dezerterje** bi imenoval one, ki so proglasili patrijotstvo za svoj patent. Ali ni tako! Vse, kar navajajo, je samo izgovor užaljenega samoljubja. Košček papirja z nanizanim realnim stanovskim programom jih je splašil. Dezertirali so iz skupnih stanovskih vrst. Trdni kot skala in hrabri kot lev, a žal ne za stanovsko — za partijsko korist. Hoteli so se spraviti na učiteljski hrbet. Ko niso uspeli, da ga pohodijo z masko, ga hočete sedaj brez nje. Sicer ostudna naloga je bila prejšnja, vendar se i sedanje ne bojimo, ker stanovska zavest je jaka sila, ki je ne zlomi partijski vpliv.

—e **Razedinstvo učiteljskega stanu** ima svoje tipične faze. Najprej je šlo za osebo. Ko to ni več vleklo, je bilo geslo sloga, moč, edinstvo stanu. Ko temu ni več verjelo učiteljstvo, je prišlo na vrsto kot bojno geslo narodno in državno edinstvo. Ko to ni več vleklo, se je iz arzenala privleklo naprednost in svobodomiselstvo, kakor da bi to bilo v nevarnosti. Radovedni smo, kaj pride po tem na vrsto, ko tudi to več ne bo vleklo. Razedinstvo hoče torej za vsako ceno razdvojenosti učiteljskega stanu, ker je to potrebno gospodom, katerim služijo.

—e **Katero učiteljstvo v Sloveniji je za narodno in državno edinstvo?** Ono, ki je ostalo v UJU, ker to edinstvo tudi v praksi izvaja in je narodno in državno ostalo edinstveno z ostalim učiteljstvom. Oni učitelji, ki so izstopili iz UJU, posnemajo separatistično učiteljstvo, katero so zaradi tega sami svojčas obsojali in jih zaničljivo imenovali učiteljske separatiste. Živelo narodno in državno edinstvo v praksi!

—e **Človek mnogo premore,** posebno na kmetih. Mnogo premore učitelj! More, ako hoče in ga nosi ideal ljudske pravice in vera v delo, ki je v skladu z narodom. Videli smo na deželi učitelje, pri katerih zmanjka besedi, za pohvalo glede dela v soskladu z narodom. To so pravi narodni voditelji, za kmeta še posebno, ker upoštevajo njegovo individualnost. Obično se misli, da je kmet nezaupljiv in da sovraži inteligenco. Videl sem, kako se približujejo kmetje s pobožnostjo in s spoštovanjem učitelju, katerega se ne boje in ne zavise od njega samovolje. Ako on dela v njihovih zadrugah, vodi čitalnico, podučuje jih v ekonomiji, jim svetuje in uči o vsem, ga vzljubijo. In če je na mestu, ne zahteva zato vidne in materijalne hvaležnosti. On je sam in vsemočen v svoji zavesti in samoti, kakor Mojzes na gori Sinaj. Takim učiteljem kliče narod: Vi ste sol zemlje! Brez Vas bi zgnila!

Prosveta.

RAZNI POJAVI NA ŠOLSKEM POLJU.

Da je zadnje dni neko hlastno tavanje na šolskem polju, tega ne more nihče tajiti. Le poglejmo na razne odloke in predpise, kateri naše šolstvo močno tiščijo pod birokratični bič.

Čudno — pa resnično je dejstvo, da ravno oni faktor, ki bi moral šolstvo dvigati in mu dajati nove življenske sile, da ravno ta faktor ustvarja v šoli z vso svojo silo okostenelost. Namesto navzgor, gre vse navzdol.

Uboga učiteljska para pa stopi v javnost s hrepenečim in ljubečim srcem. Poln navdušenja prične svoje delo v šoli, pa ga zagrabi šolski birokratizem in ga komaj pusti priti do sape.

Vse zadnje novotarije na šolskem polju so prazen nič v naših šolah! Mislim tu na nove učne načrte. V teh je vse preje, kakor pa kaka novost, kaka dobra pridobitev za šolo. Ti učni načrti so skrpucalo italijanskih oziroma francoskih novotarij, ki se, prenešene na naše razmere, kaj slabo obnesejo.

Učiteljstva skoraj nikdar ne vprašajo za sodelovanje. Pač, vprašajo ga, pa šele potem, ko je skoraj vse že trdno zasnovano in to kot v zasmeh in zaničevanje stanu, ki edini dviga in bo v resnici dvignil šolstvo in to ne glede na razne predpise! Ali rabimo predpise za šolo; za ono inštitucijo, ki pomeni življenje? Kjer vladaj življenje in veselje, niso na mestu predpisi in kjer isti vladajo, pa hira šolstvo. Dokaz temu so nekateri pregoreči šolski referenti.

Podlaga za izvenšolsko delo.

Učiteljstvo pa išči in delaj! Udejstvuj se v svojih društvih za pravo povzdigo svojega stanu in šole!

To zadnjo težko nalogo si je nadelo učiteljstvo vseh treh šol v Ribnici, ko si je osnovalo pedagoški krožek. Kar mu ne bo mogel nihče nuditi, mu bo dal njegov pedagoški krožek. Ta krožek je zagledal beli dan dne 26. oktobra 1926 in je po svojem sestavu tako urejen, da so v raznih odsekih zastopane vse panoge naše šole. Ozko se je tu strnilo učiteljstvo osnovne in meščanske šole, kar je razveseljivo in skoraj samo ob